

Változatok székely asszonysorsra

Anna

A székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum kiállítása a Nemzeti Múzeumban

címmel, *Lévai Anikó* gondolataival nyitották meg november 29-én ezt a több szempontból is rendhagyónak számító kiállítást a MNM-ban., amelyen részt vett *Miklós Zoltán* kurátor, a székelyudvarhelyi múzeum igazgatója is. A kiállítás főszereplője nem valós személy, alakját a képzelet szülte megannyi megtörtént eset alapján. Anna személyében egyszerű székely lányt ismerhetünk meg, akinek fiatalon sorsfordító döntést kell hoznia: megtartja-e egy szerelmes este nem kívánt gyümölcsét, vagy sem? Akár igent mondunk Annával, akár nem, mindkét esetben megnézhetjük, hogyan alakult az élete a 20. század viharai közepette. A két fiktív történeten keresztül a kisember szemszögéből láthatjuk az elmúlt évszázadot. Mindkét fiktív történet a történetírásnak és a néprajztudománynak azt a hagyományát követi, amely

a kisember történetét a nagy történelem lenyomataként értelmezi. Annát láthatjuk megesett lányként, anyaként, gazdasszonyként, kulákként és gyári munkásként, de megismerhetjük cselédként, a holokauszt alatt, sőt, az állampárt híveként és magányos nyugdíjasként is.

A kiállítás másik újdonsága, hogy Anna történetei nem betűkön, olvasmányokon keresztül jutnak el a látogatókhoz, hanem *Bocskor Biborka* (a Magashegyi Underground énekesnője) hangján, egyes szám első személyben, mobiltelefonos applikáción keresztül hallgathatók meg.

A székelyudvarhelyi *Haáz Rezső Múzeum* sikeres tárlata a marosvásárhelyi állomás után érkezett Budapestre, ahol kiegészülve 2017. április végéig fogadja a közönséget.

LÉVAI ANIKÓ

„mindenkinek járna,
hogy elmondja az életét”

„A sorsot nem lehet elrendezni. Egyszerre csak jön valami, hirtelen, egy nap, amikor nem is várod, és fölborul minden.” Wass Albert pontosan azt a pillanatot fogalmazza meg, amely pillanat a mai tárlat főhősének sorsát *elrendezi*, ahonnan a ma megnyíló tárlat története elindul. Anna, a kitalált székely asszony egy falusi mulatságon teherbe esik, s ez megpecsételi az életét. Bárhogy dönt: megtartja, vagy elveteti gyermekét, döntése kihát egész életére.

Egy asszonysors végigkövetésére jöttünk ma össze. Illetve nem is egy, hanem egyszerre két asszonysorsot kísérhetünk végig a *székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum* időszakos kiállításán.

Egy Székelyudvarhelyen és Marosvásárhelyen már bemutatott, de a Nemzeti Múzeum termeire újragondolt, rendhagyó, formabontó kiállítást nyithatunk meg ma itt önökkel. Egy olyan kiállítást, amely a vizualitást ötvözi a történetmeséléssel, s amely lehetőséget ad nekünk arra, hogy egy asszony két lehetséges sorsát járjuk végig a termeken keresztül. Két életút, de az azonos helyszín és a történelem eseményei miatt sok ponton azonos utak.

A ma nyíló kiállítás is azt mutatja, hogy Erdélyre érdemes odafigyelni. Az erdélyi művészet újításaival, progresszív megoldásaival friss szelet hoz a magyar művészeti életbe: a mi nyelvünkön, a mi gondolkodásmódunkkal, a mi szemléletünkkel és a mi magyarságunkkal. *Olyan érték ez, amelyet ki kell használnunk, amelyből tanulunk és építkeznünk kell.*

Asszonysors férfiszemmel – akár ez is lehetne a kiállítás címe. Hiszen az *Anna, Változatok székely asszonysorsra* című kiállítás öt fiatalember másfél évig tartó előkészülete után valósult meg. Öt fiatalember, akik egy asszony, Anna bőrébe bújva a XX. század székely történelmét mesélik el. Öt fiatalember, akik nem harckon, nem a férfiak világában jellemző harccossággal, hanem egy érzékeny, sokszor a történelem viharain csak sodródó nő sorsán keresztül segítenek történelmünket, sorsunkat feldolgozni.

Ha végigjárjuk a tárlatot, s végighallgatjuk Bocskor Bőborka csodálatos hangján Anna monológiát, akkor rájöhetünk, *hogymindannyian egy kicsit Annák vagyunk*. Az Anna sorsát bemutató kiállítást végigjárva mindannyian találhatunk párhuzamot a főhős sorsa és saját életünk között. Lehetnek ismerősök a mozzanatok, a tárgyak, az élethelyzetek, a helyszínek és a döntések – akár közvetlenül, akár egy-egy családtagunk sorsán keresztül. A XX. század történeleiben mindannyian érintettek vagyunk, mindannyian a bőrünkön érezzük a történelem hatásait. De mindig könnyebb mások sorsán keresztül végignézni mindezt, mert segít az emlékezésben, segít a feldolgozásban, segít abban, hogy tudjuk: egy „családból” származunk, a magyarok családjából. Szabó T. Annát idézve mindenkinek járna, hogy elmondja az életét. S ha megtalálod a történetet mozgó pontot, akkor az már irodalom. A mai kiállítás mozgó pontot adott. Járjuk hát végig együtt Anna életét, éljük át együtt ennek a székely asszonynak mindkét életsorsát, sok magyar asszony valódi sorsát, egy asszonysors irodalmát!

Köszönöm, hogy meghallgattak.

Enteriőrképek a kiállításról
Fotó: Rosta József

MIKLÓS ZOLTÁN

Közös erőből

(Részlet a kiállítás kurátorának szavaiból)

Különös élmény és megtiszteltetés számomra ez a mai alkalom, hiszen a székely fővárosból hosszú út vezet a nemzet fővárosába. S ezalatt nem a földrajzi távolságot értem, hanem azt az eszmei többletet, amelyet a Székelyföldről érkező nemzettárs érezhet Budapesten, illetve azt a szakmaiságot, amelyet muzeológusként megtapasztalhattam itt.

Anélkül, hogy házigazdáinknak kedveskednénk, bemutatómat egy vallo-mással kezdeném: a Nemzeti Múzeumnak szerepe volt a ma nyíló kiállítás életre hívásában. A Magyar Nemzeti Múzeum kezdeményezésére egy olyan Székelyföldet bemutató kiállításnak kellett volna elkészülnie, amelyen a székelyföldi múzeumok egyetlen egységes koncepció keretében mutatták volna be gyűjteményeiket. Ez a kezdeményezés azonban megrekedt az elvi megállapodások és tervezések szintjén... Mégis, a sikertelensége ellenére ezt a kezdeményezést tekinthetjük annak a szükséges kezdeti impulzusnak, amely lehetővé tette, hogy az Anna-kiállítás létrejöjjön. A különböző székelyföldi múzeumokban dolgozó, a fiatalabb generációhoz tartozó néprajzkutatók csoportja ugyanis ezen a terven felbuzdulva, ezt továbbgondolva kezdte el a kiállítás tervének részletes kidolgozását.

Szülessen közös erőből kiállítás – mondogattuk egymásnak évek óta néhányan mi, a kolozsvári, néprajzi iskola tanítványai, akik immár tíz éve foglalkozunk muzeológiával különböző székelyföldi múzeumokban. Találkozásaink, tanácskozásaink, levelezéseink és végül a Haáz Rezső Múzeum anyagi erőfeszítései vezettek arra, hogy megszülessen a téma, a koncepció és a forgatókönyv. Hosszú vajúdas után megszületett *Anna története*. S ezzel első alkalommal nyitunk meg székelyföldi kiállítást a Nemzeti Múzeumban. ♡